

بِسْمِ
اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

پایه

دوره ابتدایی

کتاب جامع تیزهوشان

مؤلفان: سپیده سعادت فیروزآبادی، معصومه خااهی،
محسن طاهری رفیق، آناهیتا محیط

در فرهنگ و اساطیر ایران و جهان، هُنَدُ تمدد دانایی،

راهنمایی و آموزش است.

پوش: پیام آور دانایی

پیش‌گفتار

به نام خداوند مهربان

همراهان صمیمی پویش؛

آنچه در دست دارید کتاب جدیدی است از مجموعه‌ی مشهور "پایه‌ها" که مطابق

همیشه با دست‌پَر به سراغ شما آمده است.

همواره اهتمام «پویش»، انتشار کتاب‌هایی با ساختار مفید و متفاوت است که شایستگی و بایستگی خود

را در عمل به اثبات برساند.

در همین راستا تلاش شده محتوای کتاب با جزئیات دقیق و نظرات کارشناسانه، طراحی و هدف‌گذاری گردد.

هرآنچه لازم است را یک جا و در یک کتاب برای شما گردآوری کرده و کمال دقت و تجربه خود را بر این مهم

متمرکز ساخته‌ایم.

در این مسیر از تجربه‌ی کارشناسان مجرب، همکاری مؤلفین توانمند و حضور ناظران توانا بهره‌جستیم و

اکنون نتیجه‌ی کار تیم پویش را با امید اثربخشی کامل آن، به حضور شما عزیزان گرانقدر تقدیم می‌داریم تا

با یکدیگر مسیر اعتلای فرهنگی، علمی و آموزشی امیدان آینده‌ی میهن پرافتخارمان را هموارتر سازیم.

از همه‌ی مؤلفین، ویراستاران و دوستانی که در هرکدام از مراحل متفاوت تولید کتاب در هجده ماه

گذشته، پرتلاش و مؤثر در کنار ما بودند صمیمانه سپاسگزاریم.

فهرست

فارسے ۵

ریاضے ۳۷

علوم تجربیے ۱۰۳

ہدیہ های آسمان ۱۴۱

آزمون جامع ۲۰۱ ..... ۱۶۷

یاسخ نامہ ۱۸۳

فارسی

درس چهارم ۳۰ پرچم	درس نهم ۲۱ زیارت	درس پنجم ۱۵ چوپان درست کار	درس نامه ۶ درس های اول تا پنجم
درس پانزدهم ۳۲ نوروز	درس دهم ۲۳ هنرمند	درس نامه ۱۶ درس های ششم تا دهم	درس اول ۹ کتابخانه‌ی کلاس ما
درس شانزدهم ۳۴ پرواز قطره	درس نامه ۲۵ درس های دوازده تا هفده	درس ششم ۱۸ کوشا و نوشا	درس دوم ۱۱ مسجد محله‌ی ما
درس هفدهم ۳۵ مثل دانشمندان	درس دوازدهم ۲۷ فردوسی	درس هفتم ۱۹ دوستان ما	درس سوم ۱۲ خرس کوچولو
	درس سیزدهم ۲۹ ایران زیبا	درس هشتم ۲۰ از همه مهربان تر	درس چهارم ۱۴ مدرسه‌ی خرگوش‌ها

درسنامه

۱- برای به کار بردن دو چیزی که با هم هستند یا مثل هم هستند، به اول کلمه «هم» اضافه می‌کنیم.

مثال هم کلاس، هم راه، هم بازی و هماهنگ

۲- هر وقت بخواهیم کلمه‌ای را که آخر آن نشانه‌ی «ه» یا «ه دارد، با «ای» یا «ی» بیاوریم، باید به صدای آن توجه کنیم. اگر صدای آخر کلمه «ه» باشد، مثل «مدرسه»، «نامه» یا «خانه»، به آخر آن «ای» اضافه می‌کنیم. ولی اگر صدای «ه» بدهد، از «ی» استفاده می‌کنیم و «ی» به آخر کلمه بدون فاصله می‌چسبد.

مثال مدرسه‌ای ← مدرسه‌ای کلاه ← کلاهی

۳- به جای جمله‌هایی شبیه «اکرم حوصله دارد»، می‌توانیم جمله‌هایی شبیه این بنویسیم، «اکرم با حوصله است»، پس «باحوصله» یعنی کسی که حوصله دارد.

۴- وقتی اول کلمه‌ای «بی» بیاید، معنی «ندارد» می‌دهد.

مثال «بی‌ایمان» یعنی کسی که ایمان ندارد.

۵- نشانه‌ی «و» در جاهای مختلف صداهای مختلف می‌دهد،

۱- صدای «ا»، مثل: خورشید یا خود

۲- صدای «او»، مثل: آموزگار

۳- صدای «و»، مثل: نوشته

۴- صدای ترکیبی، مثل: گفت‌وگو که صدای «ا» می‌دهد.

۵- بی‌صدا، مثل: خواهر که خاهر خوانده می‌شود.

۶- به جمله‌ای که به صورت خبر به ما بدهند، جمله‌ی «خبری» می‌گویند. آخر جمله‌ی خبری باید نقطه (.) بگذاریم.

مثال امروز باران بارید.

۷- اگر جمله‌ای که بیان می‌کنیم حالت **سؤالی** داشته باشد، در پایان جمله **علامت سؤال** (؟) می‌گذاریم.

مثال آیا امروز باران بارید؟

امروز هوا بارانی است؟

۸- کلمات می‌توانند به **شکل‌های مختلف** نوشته شوند، ولی یک معنی داشته باشند. به این کلمات، «کلمات هم‌معنی» می‌گویند.

مثال آغاز - شروع - آخر - پایان

۹- هر وقت در آخر کلمه‌ای شکل «آ» را دیدید، توجه کنید که صدای «ن» می‌دهد. نوشتن این کلمات با «ن» نادرست است.

مثال معمولاً - درست

معمولن - نادرست

۱۰- گاهی کلمه‌ای از نظر معنی در مقابل کلمه‌ی دیگری قرار می‌گیرد. به این کلمات، «کلمات مخالف» می‌گویند.

مثال بزرگ - کوچک

شجاع - ترسو

۱۱- هر وقت بخواهیم به دسته یا گروهی از چند چیز یا چند اسم اشاره کنیم، آن‌ها را با «ان» یا «ها» جمع می‌بندیم. در زبان فارسی کاربرد «ها» بیشتر از «ان» است.

گل‌ها - چند گل

مثال گل - یک گل

درختان - چند درخت

درخت - یک درخت

پادآوری

۱- در کلمات زیر، کدام حروف هم‌صدا هستند، ولی شکل آن‌ها فرق می‌کند؟

«درس، صبور، صابون، سرایت»

(۱) حرف «ر» و «ن»

(۲) حرف «س» و «ص»

(۳) حرف «ص» و «ت»

۲- صدای آخر کدام یک از کلمات زیر، شبیه صدای آخر «پاکیزه» است؟

(۱) چاه

(۲) خانه

(۳) شبیه

۳- در کدام گروه از کلمات زیر، ترتیب کلمات شبیه (ا...ه...ه...ه) است؟

(۱) چاه، امروز، خانه، صداقت

(۲) انسان، عینک، خانه، راه

(۳) امام، عید، لانه، دوباره

۴- در پایان کلمات «شبیهِ، ساده و شیرینی» به ترتیب، کدام صداها آمده است؟

(۱) هـ، ا، ای (۲) هـ، ا، اِ (۳) ای، هـ، اِ

۵- من اکنون خوب بخوانم و بنویسم.

(۱) می‌توانیم (۲) می‌توانم (۳) می‌توانی

۶- با توجه به تصویر در عبارت زیر، جمله‌ی چگونه خوانده می‌شود؟

محل زندگی و استراحت پروانه‌ها هستند.

(۱) باغ محل زندگی حشرات است.

(۲) پروانه‌ها روی گل‌ها می‌نشینند.

(۳) گل‌ها محل زندگی پروانه‌ها هستند.

۷- روی کدام دسته از همه‌ی کلمات زیر، «تشدید» می‌گذاریم؟

(۱) اره، ستار، مربع

(۲) تغییر، اره، مجله

(۳) معلم، مکه، پاییز

۸- کدام جمله، مرتب‌شده‌ی کلمات زیر است؟

«بسیار، هم‌کلاسی‌هایم، دوست دارم، را، من»

(۱) هم‌کلاسی‌هایم من را بسیار دوست دارم.

(۲) من هم‌کلاسی‌هایم را بسیار دوست دارم.

(۳) بسیار هم‌کلاسی‌هایم را من دوست دارم.

۹- «سعی می‌کند» در کدام جمله درست به کار رفته است؟

(۱) ما سعی می‌کند در کلاس دوم، خوب درس بخوانیم.

(۲) سارا سعی می‌کند در کلاس دوم، خوب درس بخوانی.

(۳) مریم سعی می‌کند در کلاس دوم، خوب درس بخواند.

۱۰- کدام کلمه غلط املایی دارد؟

(۱) خواهر (۲) خاب (۳) خواهش

درس اول: کتاب خانه ی کلاس ما

پرسش‌های چندگزینه‌ای

۱۱- کدام کلمه صحیح نوشته شده است؟

- (۱) رخت‌خاب (۲) انتخاب (۳) خاهش

۱۲- در کدام دسته، کلمات به صورت صحیح با کلمه‌ی «هم» ساخته شده‌اند؟

- (۱) هم گروه، هم کشور، هم غذا
(۲) هم کلاس، هم بازی، همراه
(۳) همیشه، هماهنگ، هم فکر

۱۳- «مادرم در خانه‌ی جدید، دوستان _____ پیدا کرده است.»

- (۱) تازدای (۲) تازه‌یی (۳) تازه‌ی

۱۴- به آخر کدام کلمه می‌توانیم «ای» اضافه کنیم؟

- (۱) چاه (۲) کلاه (۳) کتابخانه

۱۵- در هنگام جواب‌دادن به پرسش‌های آموزگار، بهتر است _____ فکر کنیم.

- (۱) لحظه‌یی (۲) لحظه‌ای (۳) لحظه‌ی

۱۶- کدام یک از جملات زیر برای شروع کارها مناسب‌تر است؟

- (۱) ای نام تو بهترین سرآغاز
(۲) توانا بود هر که دانا بود
(۳) من دوستی هنرمند / یاسود و بی‌زیاتم

۱۷- کدام جمله صحیح نوشته شده است؟

- (۱) بهتر است کتابخانه‌ایی کوچک در کلاس داشته باشیم.
(۲) صدایه پرتدگان به گوش می‌رسید.
(۳) بهتر است مجله‌های ویژه‌ی خودمان را بخوانیم.

۱۸- کدام جمله، مرتب‌شده‌ی کلمات زیر است؟

- (۱) دروی، نوشتند، پیشنهاد، بچه‌ها، برگه‌هایی، خود راه
(۲) پیشنهاد برگه‌ها را بچه‌ها خود نوشتند.
(۳) برگه‌های پیشنهاد را بچه‌ها نوشتند.
(۴) بچه‌ها پیشنهاد خود را روی برگه‌هایی نوشتند.

۱۹- در کدام کلمه، غلط املایی دیده می‌شود؟

- (۱) پاسوخ
- (۲) مناسب
- (۳) مفید

۲۰- در کدام کلمه هر دو صدای «ای» و «اِ» وجود دارد؟

- (۱) ایستاد
- (۲) ایران
- (۳) میوه

۲۱- در جاهای خالی کدام کلمه‌ها قرار می‌گیرند؟

"پندت دهم فراوان / من یار _____"

من دوستی _____ / با سود و بی‌زیانم"

(۱) خوش بیانم - فراوان

(۲) پندداتم - هنرمند

(۳) بی‌زیانم - قافل

درس دوم: مسجد مجله‌ی ما

پرستش‌های چندگزینه‌ای

۲۲- به کسی که ادب دارد، چه می‌گویند؟

- (۱) یاتربیت (۲) یادب (۳) بی‌ادب

۲۳- یارزش به _____ دارد.

- (۱) چیزی می‌گویند که ارزش
(۲) کسی می‌گویند که سلیقه
(۳) غذایی می‌گویند که مزه

۲۴- اعظم در کارهایش خیلی دقت دارد؛ پس اعظم _____ است.

- (۱) یاحوصله (۲) یاتربیت (۳) یادقت

۲۵- محمّد از اینکه عمویش از سفر برگشته است، _____ نیست.

- (۱) بی‌حوصله (۲) یاخیر (۳) یادقت

۲۶- کدام واژه نمی‌تواند در جای خالی جمله‌ی زیر قرار بگیرد؟

صدرا از نمایشگاه، یک کتاب _____ خرید.

- (۱) گران‌قیمت (۲) یارزش (۳) بانظم

۲۷- در کدام‌یک از کلمات زیر نشانه‌ی «و» صدای «و» می‌دهد؟

- (۱) مروارید (۲) خورشید (۳) سوپ

۲۸- در کدام دسته از کلمات زیر نشانه‌ی «و» به ترتیب صدای «ا» و «و» می‌دهد؟

- (۱) خود، خواهر (۲) نوشته، خورشید (۳) موتور، روش

۲۹- کدام کلمه با بقیه فرق دارد؟

- (۱) بازار (۲) یاسواد (۳) یاحجاب

۳۰- املا‌ی کدام کلمه درست است؟

- (۱) پدر اُ مادر (۲) بیستو سه (۳) پیر و جوان

۳۱- در جمله‌ی زیر کلمه‌ی «آن» به کدام‌یک مربوط می‌شود؟

«پدر بزرگ، چغندر پربرکت را کشیده، اما آن از زمین در نیامد.»

- (۱) پدر بزرگ (۲) چغندر پربرکت (۳) زمین

دلاس سوم؛ خرس کوچولو

پرسش‌های چندگزینه‌ای

۲۲- با توجه به جمله‌ی زیر، هدف خرس کوچولو از پیدا کردن میکروب‌ها چیست؟

خرس کوچولو به جنگ میکروب‌ها رفت.

(۱) مبارزه کردن یا آن‌ها

(۲) دوست شدن یا آن‌ها

(۳) دیدن شکل آن‌ها

۲۳- کدام یک هم‌معنی کلمه‌ی «پاکیزه» نیست؟

(۱) تمیز (۲) پاک

(۳) نظافت

۲۴- جای خالی زیر، با کدام گزینه کامل می‌شود؟

یاد آسمان را _____ / سه تا ستاره در دستم افتاد

(۱) دیشب تکان داد

(۲) یک دانه‌اش را

(۳) پرتاب کردم

۲۵- عبارت «دست‌های کنیفش» مربوط به دست‌های _____ است.

(۱) من (۲) تو (۳) او

۲۶- هنگام بیماری باید _____ تا دوباره سالم و شاداب شویم.

(۱) تلاش کنیم

(۲) استراحت کنیم

(۳) صحبت کنیم

۲۷- با توجه به جمله‌ی زیر، کدام یک درست نیست؟

«قبل از غذا باید دست‌های خود را بشوییم و اگر بیمار شدیم، استراحت کنیم تا خوب شویم.»

(۱) یا دست‌های کنیف غذا نخوریم.

(۲) وقتی بیمار شدیم به حرف‌های دوستان گوش کنیم.

(۳) هنگام بیماری استراحت کنیم تا دوباره سالم و شاداب شویم.

۲۸- به کسی که در کارهایش هدف ندارد، _____ می‌گویند.

(۱) بی‌دقت (۲) بی‌هدف (۳) بی‌حوصله

۲۹- «بی‌کار» کسی است که

- ۱) برای دیگران کار می‌کند.
- ۲) کار زیادی انجام می‌دهد.
- ۳) کار ندارد.

۴۰- در پایان کدام جمله، علامت مناسب گذاشته شده است؟

- ۱) آیا میکروب‌ها موجودات خطرناکی هستند.
- ۲) خرس کوچولو به یقه‌ی حرف یچه‌فیل گوش نکرد.
- ۳) آیا امروز هوا سرد است!

۴۱- با توجه به جمله‌ی «برای غذا خوردن، لازم است گرسنه باشیم» کدام یک درست است؟

- ۱) تا گرسنه نشده‌ایم، غذا بخوریم.
- ۲) هنگام گرسنگی زیاد غذا بخوریم.
- ۳) تا گرسنه نشده‌ایم، چیزی نخوریم.

درس چهارم: مدرسه‌ی خرگوش‌ها

پرسش‌های چندگزینه‌ای

- ۴۲- با توجه به جمله‌ی «گوش سالم یکی از نعمت‌های بزرگ است»، کدام جمله درست است؟
- (۱) یا گوش‌هایمان هیچ صدایی شنویم.
(۲) داشتن گوش سالم خیلی مهم است.
(۳) گاهی وقت‌ها گوش‌هایمان را تمیز نگه داریم.
- ۴۳- به جای کلمه‌ی داخل کمانک چه کلمه‌ای می‌توانیم قرار دهیم؟
- «هر مادری از کودکش (مراقبت) می‌کند»
- (۱) مواظب (۲) مواظبت (۳) مراقب
- ۴۴- کدام کلمه، هم‌معنی کلمه‌ی «گوشش» است؟
- (۱) خیلی (۲) تلاش (۳) آغاز
- ۴۵- کدام کلمه‌ها از نظر معنایی در یک دسته قرار می‌گیرند؟
- (۱) بسیار، خیلی، شاد (۲) مراقبت، مواظبت، نگهداری (۳) مراقب، مواظب، مراقبت
- ۴۶- صدای آخر کدام کلمه، شبیه کلمه‌ی «میوه» است؟
- (۱) چاه (۲) هفته (۳) شیشه
- ۴۷- آخرین صدای کلمه‌ی «فعلاً»، چه صدایی است؟
- (۱) صدای «ن» (۲) صدای «ن» (۳) صدای «آ»
- ۴۸- خدای مهربان به ما گوش‌های شنوا .....
(۱) می‌دهد (۲) داده (۳) داده است
- ۴۹- در کدام جمله، غلط املایی وجود دارد؟
(۱) ما باید همیشه مواظب گوش‌هایمان باشیم.
(۲) علی به حسن گفت: «لظفن کنار گوش من یلند صحبت نکن».
(۳) حتماً مراقب گوش‌هایت باش.
- ۵۰- کدام یک از صداهای زیر آلودگی صوتی ایجاد می‌کند؟
(۱) صدای آواز بلبل (۲) صدای سرود (۳) صدای بوق ماشین‌ها
- ۵۱- کدام جمله، مرتب‌شده‌ی کلمات زیر است؟
«چه، باید، تا، گوش‌های ما، بمانند، سالم، بکنیم»
(۱) چه یکنیم تا گوش‌های ما باید سالم بمانند؟
(۲) تا گوش‌های ما سالم بمانند، چه باید یکنیم؟
(۳) چه باید یکنیم تا گوش‌های ما سالم بمانند؟

درس پنجم: جویان درست کار

پرسش‌های چندگزینه‌ای

۵۲- معنی «قطره قطره جمع گردد/ وانگهی دریا شود»، کدام یک از گزینه‌های زیر است؟

(۱) یعنی آب دریا قطره قطره جمع می‌شود.

(۲) یعنی آب یاران قطره قطره می‌آید.

(۳) یعنی آب یاران قطره قطره می‌بارد، ولی وقتی جمع می‌شود، دریا می‌شود.

۵۳- کدام کلمه مخالف تصویر ۷۱ جمله‌ی زیر است؟

«جویان هر شیر می‌دوشد.»

(۱) روز

(۲) شب

(۳) ظهر

۵۴- در کدام جمله مخالف کلمه‌ی «بالا» وجود دارد؟

(۱) اکرم در کنار دریا تشنه است.

(۲) حسن در پایین درخت تشنه است.

(۳) محمد جلوی اتاق ایستاده است.

۵۵- مخالف کلمات «دروغ گو، زیاد، پیر، شجاع»، به ترتیب کدام است؟

(۱) راست گو، بسیار، ترسو، جوان (۲) راست گو، بسیار، جوان، ترسو (۳) راست گو، کم، جوان، ترسو

۵۶- «بچه‌ها» یعنی چه؟

(۱) یک بچه

(۲) بچه گانه

(۳) چند بچه

۵۷- به جای کلمه‌ی «چند گل» می‌توانیم بگوییم:

(۱) گل‌ها

(۲) گلان

(۳) گلی

۵۸- مرتب شده‌ی کلمات زیر کدام جمله است؟

«پروانه، احوال، از، گل، پرسید»

(۱) از گل پروانه احوال پرسید. (۲) پروانه احوال از گل پرسید. (۳) پروانه از گل احوال پرسید.

۵۹- به جای کلمه‌ی «درخت‌ها»، از کدام کلمه می‌توان استفاده کرد؟

(۱) درختی

(۲) درختان

(۳) درختشان

۶۰- املای کدام کلمه درست نیست؟

(۱) تصیحت

(۲) تجات

(۳) فتره

۶۱- پروانه از گل احوال پرسید / گل گفت خویم _____.

(۱) آرام رفصید

(۲) پروانه خندید

(۳) یا تاز خندید